תנחומא בובר — האזינו

האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי (דברים לב א), זש"ה נפש עמל עמלה לו כי אכף עליו פיהו (משלי טז כו), מה ראה משה לקרוא לשמים ולארץ בשעת פטירתו, אלא ללמדך שקרא אותם לצוותן על עצמו, אמר להם הרי גזר עלי הקב"ה שאמות תנו דעתכם היאך תהיו מקבלין אותי בכבוד, שתהיו מסתכלין בי, כאילו אני חי, ומדבר דברי תורה לעולם, האזינו השמים שכבר אמרתי לכם, העידותי בכם היום את השמים ואת הארץ (דברים ד כו), תנו דעתכם שלא תהיו מקטרגים על ישראל לאחר מותי, אלא כך תהיו זכורים כאילו אני חי, עומד ומבקש רחמים על ישראל.

[האזינו השמים ותשמע הארץ]. אמר ישעיה שמעו שמים והאזיני ארץ (ישעיה א ב), מה ראה ישעיה לומר שמעו שמים והאזיני ארץ, אלא ללמדך שכל דברי הנביאים שוים, משה אמר האזינו השמים, וישעיה אמר שמעו שמים. אמר ר' עקיבא מלמד כשאמר משה את התורה בשמים היה, ומדבר עם השמים כאדם שהוא מדבר עם חבירו שאמר האזינו השמים, וראה הארץ רחוקה ממנו, ואמר ותשמע הארץ אמרי פי, אבל ישעיה שהיה בארץ, אמר שמעו שמים, [שהיו הן] רחוקים ממנו, אחר כך אמר האזיני ארץ, שהיתה קרובה לו.

כי ה' דבר (שם שם), אמרו לו לישעיה וכי דיבר הקב"ה ולא רעשה ארץ, והכתיב ארץ רעשה (וגם) [אף] שמים נטפו (תהלים סח ט), והמים נזדעזעו, שנאמר מקולות מים רבים (שם צג ד), אימתי וידבר אלהים את כל הדברים האלה לאמר (שמות כ א), אילו דבר עמך היתי חי, משל לשלטון שנכנס למדינה, בא איסטרטיגון של אותה מדינה, כיון שבא שלטון לדבר עמהן ניטלה דעתן, בא קרתני אחד, אמר להם השלטון זה הוא אוהבי, ואני רגיל לדבר עמו, אמרו לו אין אנו יכולין לדבר עמו, אלא אם הוא אוהבך דבר עמו בעדינו, כך אמרו ישראל לישעיה, אנו קראנו בניו, שנאמר בני בכורי ישראל (וגו') (שם ד כב), וכתיב העמוסים מני בטן וגו' (ישעיה מו ג), כיון שדיבר עמנו בחורב, נפשנו יצאה בדברו, שמא ידבר עמנו נמות, אלא אתה רבינו קרב אתה ושמע, כמו שעשה משה רבינו, ומה היתה העטרת הזו לישעיה, שנאמר ועתה (כה) אמר ה' יוצרי מבטן לעבד לו וגו' (שם מט ה), לכך אמר שמעו שמים וגו'.

האזינו השמים, יערוף כמטר לקחי (דברים לב ב). אמר ר' יהושע בן לוי בשעה שעלה משה למרום עמדו המלאכים להורגו, אמר להם בשביל שני דברים שיש בידי שניתנו לי מן השמים, אתם מבקשים להרגני, הניחוהו, משל למה הדבר דומה, לסוחר גדול המהלך במקום הסכנה, תפשוהו ליסטין, ביקשו להורגו, אמר להם בשביל חמשה מנים שיש בידו, אתם הורגים אותי, ולא היו יודעים שיש בידו אבנים טובות ומרגליות, שאין להם דמים, אמרו זה לזה מה בצע בהריגתו, אין בידו כלום, הניחוהו, כיון שנכנס למדינה, התחיל למכור אבנים טובות ומרגליות, אמרו לו אתמול כשתפשנו אותך, אמרת אין עמי אלא חמשה מנה, ועכשיו אתה מוציא אבנים טובות ומרגליות,

אמר להם כשאמרתי לכם במקום הסכנה הייתי עומד, אף כך משה רבינו אמר למלאכים שני דברים בידי, מתנה גדולה היתה בידו, שנאמר עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם (תהלים סח יט), לכך אמר דוד טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף (שם קיט עב), ואומר הנחמדים מזהב ומפז רב וגו' (שם יט יא), ואומר אמרות ה' אמרות טהורות (שם יב ז), אמרו ישראל למשה רבינו אשריך שלקחת מתנות, אמר להם אילולי שאמרתי למלאכי השרת שהן שני דברים, הייתי נשרף מאישם, והתורה הזאת הצילתני מידם, עליהם אמר יערוף כמטר לקחי, אין יערוף אלא הריגה, שנאמר וערפו שם את העגלה (דברים כא ד), ואין לקחי אלא תורה, שנאמר כי לקח טוב נתתי לכם (משלי ד ב).

ד"א יערוף כמטר. אמרו ישראל למשה רבינו לא באת לדבר עם שמים וארץ אלא עם המטר והטל, משל לעשיר שהלך לכבד את המלך, לקח עמו שרים גדולים ואנשים מכובדים, נכנס עמהן אצל המלך, והמלך קבלם בסבר פנים יפות, וכך אמר משה, מוטב שאקרא השמים והארץ והמטר והטל ויהיו עמי ואקרא להקב"ה ויענה אותי, לפיכך אמר להם האזינו שמים וגו', יערוף כמטר וגו', כי שם ה' אקרא וגו' (דברים לב ג).

חסלת פרשת האזינו